

DAGBLAÐIÐ — MÁLGAGN FÓLKAFLOKSINS: Upplýsing skal byggja á reingjan og vanvirðing

— Dagblaðið ynskir eina einoygda og egoistiska upplýsing út til lesaran. Blaðið spælir uppá tað litla og tað ónda í okkum menniskjum. Blaðið dyrkar hesar eginleikar fyri at fremja síni áhugamál. Eginleikarnir eru øvund, vanvirðing, hatur, háðan og misálit. Dagblaðið hjúklar og heldur lív í hesum eginleikum fyri á tann hátt at fremja nokur egoistisk sjónarmið hjá nokrum fáum. M.a. hetta skrivar Jan Müller, blaðmaður, í sjónarmiðinum í dag

sjónarmið

Í dag:
Jan Müller,
blaðmaður

Tað er próvtøka í Hoydølum. Næmingarnir í 1. G skulu skriva føroyskan stíl. Tað eru fleiri evni at velja ímillum. Tey eru um politisku viðurskiptini í Miðeystri, um olju, um málspurningin — og siðani eitt evni, sum ber heitið:

Føroysk blaðmannaskrivning. (tekstuppgeva si bls. 2). Hvat heldur tú um ta høgslan, Eilíf Samuelsen, landsstýrismaður, hevur um føroyska blaðmannaskrivning?

Sjálur haldi eg at hetta er eitt rættliga áhugavert evni, nú so nógv verður tosað og skrivað um blað- og blaðmannaskrivning. Uttan iva hava fleiri næmingar tí valt hetta evnið.

Tekstuppgevan, sum sípað verður til, er eitt útklipp úr Dagblaðnum frá 7. maí 1982. Eg loyvi mær at endurprenta hetta útklipp ovast á síðu 3. Í hesi greinuttal Eilíf Samuelsen, landsstýrismaður, seg um føroyska blaðmannaskrivning og sigur m.a., at henda skrivning riður niðarlaga, og at Blaðmannafelagið er eitt sera óvirkið felag.

Reingjan

Nú — heilar triggjar vikur seinni — hendir so tað, at sami landsstýrismaður í sama blað, ger vart við, at umrødda grein í stóran mun er ein reingjan av tí, sum hann hevur sagt. Eilíf Samuelsen sigur beinleiðis:

— at greinin er ein bland-ingur av nokrum, sum eg havi sagt, og askoðan og stóða hjá blaðmanninum. Í yvirskriftini stendur m.a., at føroysk blaðmannaskrivning riður niðarlaga, og at Blaðmannafelagið er eitt sera óvirkið felag. Henda orðingin er blaðmansins og ikki mín, sum blaðið vil gera tað til.

Eg haldi, at júst hesar triggjar sannroyndirnar:

1. Blaðsins bevista reingjan av úttalilsum landsstýrismansins.
2. Heilt burturvið skeiva grundarlag næminganna at skula skriva um føroyska blaðmannaskrivning og
3. Rættleiðing landsstýrismansins um, at orðini als ikki vóru hansara eru so mikið álvarssamar og hugstoytandi, at tað má ikki fara framvið óátalað.

SKILJIÐ HVØR IÐ SKILJA VIL.

Orðaskifti

Hetta var so orsökini til at eg treiv í aftur penning. Tað er gott og væl eitt ár síðani, at undirritaði í Sosialinum umrøddi evnið: fri pressa, blaðskrivning, blaðmannahandverkið o.a. Ætlan mín tá var at fáa eitt breitt og sakligt orðaskifti um hesi so týðandi mál. Tað varð so sum so við tí kjakinum.

Nú trivir ein so aftur í pennin og aftur hesa ferð eru somu mál frammi — og aftur snúgva tey seg í stóran mun um Dagblaðið, Óla Breckmann og hansara menn. Eg veit væl, at mangur lesari man hugsa, at tað er skeivt og nyttuleyst at leggja seg út í kjak við Dagblaðið. Hetta havi eg eisini hugsað sjálur, tí hvørja ferð tú hevur lagt upp til slíkt kjak, fær tú bert gleps, ilgitingar og ókvæmis-órð aftur í høvdið.

Eg má tó einu einaferð gera eina roynd — ikki at kjakast við Dagblaðið — men at lata eyguni upp á fólk, so tey siggja, hvat býr undir svertuni í Dagblaðnum. Hetta verður eisini gjørt, tí eg havi stóra virðing fyri minum egna yrki — blaðmannayrknum.

Endamálið

Greinin í Dagblaðnum 7. maí (sí ovast á síðu 3) er eitt tal-

andi dómi um, at blaðmenn, blaðstjóri ella onkur triði blaðskrivari á Dagblaðnum einans hava eittans endamál: í einum og øllum at fremja egin áhugamál og askoðanir. Allar snildir verða nýttar fyri at rökka á mál. Eg biði lesaran leggja til merkis: eisini reingjan av úttalilsum frá einum av hægstu monnum landsins.

Vit siggja, hvussu Dagblaðið miðvist hevur brukt landsstýrismannin. Hann fær orðini lögð í munin, um at føroysk blaðmannaskrivning riður niðarlaga, og at Blaðmannafelagið er eitt sera óvirkið felag.

(MAN MERKT DIE ABSICHT — HENSIGTEN HELLIGER MIDDLET).

Sum áður sagt, so avsaðnar Eilíf Samuelsen, at hann skal hava sagt so.

Hetta eru sannroyndir. So solarklárar, at tær kunnu eygleiðast av hvørjum tí einasta rættshugsandi føroyingi. Ein miðvist roynd at reingja veruleikar. At leita fram tilfar, sum hevur eitt sum endamál: at bróða niður, har onnur byggja upp.

Henda skrivningin í Dagblaðnum hevur fleiri síður.

Hon avdúkar dupult-moralin hjá einum blað og eini politiskari hugsjón, sum júst hetta blað so dyggiliga gongur inn fyri.

Upplýsing

Eg skal her víðgæra nakrar av síðunum í hesi skrivning. Fyrst um upplýsing. Sjálur meti eg upplýsing vera altavgerandi fyri, at eitt demokrati kann virka. Og júst tað at upplýsa er ein av fremstu og mest ábyrgdarfullu uppgáunum hjá einum blaðmanni í einum demokratiskum samfelag.

M.a. tann upplýsingin, sum blaðini koma við, skal vera við til at leggja stóðið undir einum sunnum, breiðum,

mennandi og positivum samfelagskjaki. Skal lesarin tí hava møguleika at luttaka í einum slíkum kjaki, er avgerandi neyðugt, at upplýsingin byggir á rætt grundarlag, eitt nú tað at úttalili frá einstaklingum, frásagnir frá fundum osfr. verða endurgivnar rætt.

Eg sigi tó ongan ringan fyri at gera mistøk av ósketni. Tað kann henda fyri okkum oll. Men hvussu upplýsa eitt fólk til at fremja tað demokratiska sinnalagið, tá henda upplýsing longu í 1. liði — í blóðum beivist verður rong! Hvussu skal ein lesari kunna luttaka í einum mennandi samfelagskjaki um stóðið hann stendur á longu er rotíð.

Vandamikið

Vit kunnu nú venda aftur til úttalili hjá Eilífi og stílevnið í Hoydølum. Vit siggja, hvussu Dagblaðið roynir at misbrúka ein ráðherra. Og vit siggja, hvussu væl hetta hevur eydnast blaðnum. Upplýsingin hevur er komin við hevur longu tikið við m.a. í arbeiðinum hjá einum lærara í Hoydølum, ið vælmeindandi ætlar at brúka úttalilini hjá landsstýrismanninum í undirvisningini.

Og nú nakað aftaná siggja vit orð Eilífs í Dagblaðnum, har hann sigur, at greinin er full av ósannindum. Men tað vistu næmingarnir í Hoydølum og lærari teirra ikki, tá próvtøkan fór fram.

Vit siggja nú, hvussu vandamikið tað er at taka Dagblaðið fyri fult — eitt blað, har blaðmenn og blaðstjóri ikki meta fremstu uppgávu blaðsins vera at upplýsa við sakligum og objektívum tilfari.

Lat tað tó vera sagt, at eg ikki vil klíkja niður á læraran í Hoydølum fyri hetta. Tí ein eigur ikki at mistrúgva øllum, sum menniskju gera. Men er hetta dómið ikki ein á-

minning til tey, sum dagliga lesa Dagblaðið, at tey altíð skulu vera varðin og ikki gloypa einum og hvørjum bita!

Blaðmanna- og blaðskrivning

Til læraran í Hoydølum vil eg annars siga, at vit eiga at skilja ímillum orðini:

Blaðmannaskrivning og Blaðskrivning.

Í Dagblaðnum verður orðingin blaðmannaskrivning brúkt og hetta verður eisini gjørt í stílevninum. Hvat t.d. Dagblaðnum viðvíkur, so er ein stórur partur av innihaldinum ikki blaðmannaskrivning. Tað hoyrir undir blaðskrivning, ið ikki er blaðmaður, skrivur stóran part av tilfarinum.

Eg fari at loyva mær at ivast í, um lærarin og næmingarnir í Hoydølum hava hugsað um hetta: at blaðmannaskrivning og blaðskrivning ikki eru eitt og sama óki. Annars haldi eg, at evnið blaðmannaskrivning er áhugavert at fáa viðgjørt. Skuldi onkur annar havt áhuga fyri hesum evni kann eg m.a. visa til tey sjónarmið, sum hava staðið í Sosialinum um júst hetta mál. Har hava fólk við ymsum politiskum hugsjónum sagt sína hugsan.

Heppin

Hvat viðvíkur umrøddu greinum, so er tað eisini av stórum týdningi, at vit sum lesarar kunnu mynda okkum, hvussu heppin vit hava verið, at vit finnu at vita, at úttalilini við vilja vórðu rongd. Eilíf Samuelsen lat tó ikki við seg koma fyrr enn 20 dagar seinni. Vit kunnu nú spyrja: hvussu við øðrum tilfari í Dagblaðnum, har blaðið endurgevur menn og kvinnur frá fundum, samkomum ol.! Har orð teirra eru

tikin úr rætta samanhangi og har tey eru endurgivnin skeivt. Har hesi fólk ikki hava tímað ella torað at leggja seg út í kjak við Dagblaðið av berum ótta fyri hevnd (hvørja hevnd man Eilíf fáa, nú hann dittaði sær at koma við eini rættleiðing?).

Men eru teir als ikki fitrínir á Dagblaðnum, vil onkur spyrja...soleiðis at verða skuldsettir fyri at reingja úttalili hjá einum landsstýrismanni?

Heggja vit at stílinum í fyrru og seinnu greinin, siggja vit, at hann fyrst er áleypandi og dómandi. Síðani er hann vinarlíkur, lítillætin. Kanska er tað ein ábending um, at blaðmenn Dagblaðsins her hava kent seg úrlætnar av Eilífi so eftirtýggiliga.

Hetta var so ein síða í málinum. Her visir okkum, hvørjar metodurnar eru, tá slík skrivning skal fram. Og hon visir okkum, hvussu vandamikið tað er hjá lesarunum at gloypa um bitan.

Blaðmannafelagið

Ein onnur síða er sjálvst innihaldið og, hvi Dagblaðið endiliga vil brúka/misbrúka ein landsstýrismann fyri at fremja egin áhugamál.

Í greinin verður sagt, at Blaðmannafelagið er eitt óvirkið felag. Tað verður tosað um, at neyðugt er við blaðmannskúla, tí blaðmannaskrivningin riður so niðarlaga. Tað er so solarklárt, at Dagblaðið ynskir at sverta Blaðmannafelagið út. Men er hetta nú so lögdi, tá vit vita, at blaðmenn Dagblaðsins arbeiða í anda Óla Breckmanns. Hann, sum heldur hánt um alt fakfelags- og felagsvirksemi, har fólk kunnu siga sína egna hugsan og vera vitandi um sína egna stóðu.

Blaðmannafelagið er eitt